

meséjét Szabó Csilla, a csoport egyik vezetője dramatiszta. Igazából az eredeti mese csak ürügyül szolgált egy kiváló színházi munkához. A történet egyszerű: az olajfolttól szennyezett víztől haldokló sirálymama rábízta a váratlanul felbukkanó macskára tojását és a majdan megszülető sirálygyermek felnevelését is. A váratlan helyzetben a macska ígéretet tesz arra, hogy kikölti, felneveli majd repülni is megtanítja a kicsit. Ez utóbbi ígéretnek a betartása okozza majd a macskának és barátainak a legnagyobb kihívást – a természetüktől idegen, szinte megoldhatatlan feladat. Hogy válik a macskából felelős *édesanya*, hogy nőnek fel lélekben a macska és barátai a nemes feladathoz és hogy eresztik el, hogy bocsátják szárnyára (konkrétan is) a sirálygyermeket. Ennyi a történet. A jó dramaturgiai érzékkel felépített előadás pontosan megmutatja nekünk a fejlődést, az ívet, hogy honnan hová jutnak a szereplők, milyen belső tartalékaikat kell mozgósítani, milyen ere-

rendő tulajdonságaikat kell legyőzni a feladat sikeres végrehajtásához. A hallássérült gyerekekkel előadott színjáték képes volt az emberi lélek mélyebb régióiba hatolni. Tanítást kaptunk, de nem didaktikus módon, hanem az általunk kiemelten fontosnak tartott személyiségformáló módszernek, a színháznak a segítségével.

Nem a szereplők, hanem mi nézők hatódtunk meg, és ebben az volt a nagyszerű, hogy nem sajnálkozva néztük ezeket a hallássérült, nagyszerű gyerekeket, hanem hálásak voltunk az igazi színházi élményért nekik és művészetpedagógusaiknak.

Hosszú évek óta szerepel a Dr. Török Béla Általános Iskola (XIV. kerület) hallássérült gyerekekből álló színjátszó csoportja az Országos Weöres Sándor Gyermekszínházi Fesztiválon, jelentős sikerrel. A csoport vezetői, rendezői Szabó Csilla és Szelle Krisztina – közel egy évtizede. Ki lehet nekik elég hálás?

Háttér tanulmány

Lipták Ildikó

PAPÍRSÁRKÁNY

Ki mit tud az erdőben

Rendező és beszélgetőtárs: Fonyó Ivett

– Gondolom, nem ez az első osztályod, akivel előadás-létrehozásra vállalkozol. Kérlek, mesélj pár szót arról, hogy hogyan kezdted ilyenmivel foglalkozni!

– Nagyon régen, még tíz évvel ezelőtt, amikor napközis nevelő voltam, akkor találtam ki, hogy „valami értelmes dolgot” is csináljunk, – közben osztálytanító lettem – és azóta minden osztállyal csinálom ilyet. Szinte minden évben fellépünk valahol.

– Tanultál valaha színjátszással kapcsolatos dolgot?

– Soha.

– Nem is támadt fel benned soha az igény, hogy egy tanfolyamra beiratkozz?

– De, gondoltam erre, de eddig nem volt rá alkalmam.

– A zsűri tagjait nagyon megfogta az, ahogyan a második osztályos tanítványaid az első pillanattól kezdve hihetetlen felszabadultsággal mozogtak a színpadon. Tudjuk, hogy nem minden gyerek szeret egyformán szerepelni. Sokakra még az egészséges exhibicionizmus sem jellemző. Áruld el, hogyan csinálod, hogy nálad minden gyerek nagy kedvvel, s szemmel láthatóan cseppet sem szorongva játszik!

– Erre nem igazán tudok válaszolni. Nagyon szeretem ezeket a gyerekeket, itt mindenki jár színjátszó szakkörre, ez egy komplett osztály, és azoknak is adok szerepet, akik nem mernek megszólalni: van ezek között a gyerekek között olyan, aki tavaly az órán fél évig nem mert még megszólalni sem, most viszont már a jó középmezőnyben van. Itt attól is boldog lehet, ha csak fa lehet¹,

és mivel ez egy osztály, én annak a híve vagyok, hogy a kevésbé tehetségesnek is ugyanúgy helye van köztünk. Nagyon sok szeretettel lehet őket megszólaltatni.

– Tudod-e valahogyan követni azt, amikor a gát átszadkad: hogy az a gyerek, akinek fél évig nem hallottad a hangját, egyszer csak beszél?

– Nem mindig nyomon követhető, mert mindez olyan feszített munkatempóval történik, hogy nehéz ezeket észrevenni.

– A színjátszó próbák mikor vannak és kötelező-e?

– Ötödik órában, egy héten kétszer, és nem kötelező, de eddig mindig minden gyerek járt az osztályaimból.

– A próbák hangulata és ahogyan e tevékenységetek működik, miként befolyásolja az első négy óra munkáját?

– Nagyon pozitívan. Hallottam már olyat a gyerekektől, hogy reggel azzal jöttek, „de jó, hogy ma színjátszó is lesz...” Én egyébként is annak a híve vagyok, hogy az egyéb tanóráim is elég kötetlen légkörben folyjanak, és inkább vagyok a barátjuk, mint a tanító nénijük.

– Milyen szisztéma szerint próbálsz?

– Attól függ, hogy éppen mire készülünk. Szituációs játékokat játszunk, én is beállok közéjük játszani. Sokat nevetünk, a humor nagyon fontos nálunk. Most például, hogy óvodásoknak és kisiskolásoknak készítettünk előadást, csak ezzel foglalkoztunk.

– Ilyenkor hogyan kezdődik a próba? Van-e azért valami ráhangolás?

– Az elejét mindig úgy kezdjük, hogy játszunk valamit. Kitalálok például valamilyen szituációt, amit együtt el tudunk játszani: vasútállomáson vagyunk, nagyon hosszú a sor, érd el, hogy valahogyan az elejére tudj férközni stb. Készítünk rá vagy tíz variációt... Hihetetlen jó

¹ Az előadásban voltak kisebb szerepek, de szerencsére nem láttunk olyat, hogy előadás hosszát ott felejtették a színpadon

egy fanak állított gyereket! (L. I.)

dolgok jönnek ki belőle és nagyon-nagyon élvezik!
 – *A hétköznapi munkádban is használsz efféle elemeket?*
 – Például olvasásórán gyakran tartunk drámaórát. Most már másodikként elég nagyok ehhez. Ilyenkor körben ülünk, úgy dolgozunk fel egy-egy olvasmányt.
 – *Mindent saját kútjából csinálsz vagy használsz valamilyen szakirodalmat?*
 – Sok mindent magam találok ki, de van drámapedagógiát végzett kolléganóm, nála láttam drámaórát, és az ott látottak alapján próbálok én is kitalálni ilyeneket.

MESTER 67

Bélyegek a XX. századból

Gencsev Gábor rendezése

Beszélgetőtárs: Laci, az egyik szereplő

– *Ebben a szerkesztett műsorban, amit játszottatok, nincsenek következetesen végigvitt szerepek. Ha valaki mégis megkérdezi tőled, hogy mit játszol az előadásban, mit válaszolsz?*
 – Hát, én végül is – a bevonulásból már ki is derülhetett, – egy katonaféle szerepet játszottam.
 – *Meg tudod mondani, hogy ez a katona melyik korban élt?*
 – Az előző, a XX. században, úgy körülbelül... Hát nem tudom pontosan, csak annyit, hogy a XX. században.
 – *Tudod esetleg, hogy a te családoból kik azok, akik akkor éltek, amikor a huszadik században ez a történet játszódik?*
 – Például a nagypapám. Illetve ő egy kicsit később, de körülbelül ilyenkor.
 – *Tehát úgy gondold, hogy a nagypapád egy kicsit később élt, mint mikor mindez megtörtént?*
 – Igen, kicsivel.
 – *Tehát akkor lehet, hogy a dédnagyszüleid éltek akkor?*
 – Nem. Illetve ők is, de kifejezetten a nagypapám.
 – *A nagypapáddal szoktál beszélgetni?*
 – Igen.
 – *És erről a korról is tudtál vele beszélni?*
 – Természetesen.
 – *Mit mesélt neked erről?*
 – Hát, például, hogy ő KISZ-titkár volt.
 – *Az mit jelent?*
 – Valami úttörőféle, azt hiszem, és hogy az ő apukája párttitkár volt, és hogy ez öneki mindig előnyt jelentett mindenhol, mert az akkori korban, ha valakinek valamilyen fejes volt a szüleje – hiába volt a másik jobb tanuló nála –, akkor is ő jutott be mondjuk az egyetemekre.
 – *És ez így alakult a te felmenőidnél is?*
 – Igen.
 – *Nagyon szépen tudtok verset mondani... Mi történetik nálatok egy próbán?*
 – A legelsőn például az, hogy kiosztották a szövegeket, aztán megtanultuk természetesen, aztán Gábor bácsi (a drámatanárnak, aki megtervezte ezt) elmondta, hogy ki mit fog csinálni, és a próbák során majd azt fogjuk begyakorolni. Tehát egy lapra leírtuk, hogy ki honnan jön be, ki, mikor, mit csinál, a székek hogy vannak elrendezve. Ezt mind leírtuk, és ezt szép lassan begyakoroltuk.
 – *Mit gondolsz, a mai korban, a mi számunkra, mit mondhat ez az előadás? Történnék-e ma is hasonló*

események, mint a huszadik századnak abban a században, amiről játszottok?

– Erre tudnék pár példát mondani, de a legnagyobb, ami most eszembe jut: Hérodotosz tollából, hogy a történelem az élet tanítómestere, és ami régebben megtörtént, abból mi tanulhatunk, hogy még egyszer ne kövessük el azokat a hibákat!

MUZSIKÁLÓ MEDVÉSEK

A brémai muzsikuskok

Rendező: Lakó Anita

Beszélgetőtárs: Havelka Viki

– *Viki, el tudod mondani, hogy a te szereped mi volt ebben az előadásban?*
 – Fa voltam.
 – *És egy fának mi a feladata? Mit kell csinálnia?*
 – Hát, én csak egy fát tartottam.
 – *Aha. Tehát akkor te egy fát tartottál, vagy te voltál egy fa?*
 – Hát... én voltam egy fa.
 – *Na de, ha te voltál az a fa, akkor annak a fának van valami dolga ebben a történetben. Mit csinál, miért van egy fa egy ilyen előadásban?*
 – Hát... ott állok, tartom a fát...
 – *Mit mondott neked a tanító néni, amikor ezt az előadást próbáltátok, hogyan csináld ezt, mit csinálj majd?*
 – Azt, hogy ha majd fölmeleg a függöny, akkor két lépést lépjek előre.
 – *Értem. Hogy érezted magad, amikor megkaptad a szereped, és elkezdtetek próbálni?*
 – Jól.
 – *Mikor szoktatok próbálni? Délelőtt, amikor tanultok is, vagy délután, szabadidőben?*
 – Délutánonként, a szabadidőnkben.
 – *Mindenki jár erre a színházi körre?*
 – Mi, az első osztályosok.
 – *Mindannyian, az egész osztály? Akkor ez kötelező, vagy mondhatnád azt, hogy te nem szeretnél menni?*
 – Mondhatnám azt is, csak én szeretnék.
 – *Miért szeretsz oda járni?*
 – ???
 – *Mi tetszik benne? Mit csinálsz, amikor éppen nem fát tartasz?*
 – Például, nem is tudom, minden jót.
 – *Shoktatok olyasmit is csinálni, hogy nem előadást gyakoroltok, hanem csak a magatok örömeire játszottok?*
 – Igen.
 – *Azok például milyen játékok?*
 – Pont nem rég a brémai muzsikuskokról új bábokat készítettünk és új játékokat kaptunk.
 – *Te milyen bábokat készítettél?*
 – Én pont fát.
 – *Ezt a fát, ami az előadásban is szerepelt, vagy másikat?*
 – Az csak papírból van, csak bábozni szoktunk velük, ezt másik iskolától kaptuk.
 – *Ha választhatnál az előadásból, milyen szerepet játszánál el még szívesen A brémai muzsikuskokból?*
 – Szívesen lennék macska.
 – *Ha macska lennél, hogyan játszánál?*
 – Ugyanúgy, mint az a kislány, aki igazából játssza.

- Volt rá lehetőség, hogy kipróbálhass más szerepet?
- Nem, mert legelőször már ki voltunk választva, utána már nem lehetett.

HANGYABANDA

Zseleznyikov: Bocsáss meg, Madárijesztő! (kamaszdráma)

Rendezte: Balla Edit

Beszélgetőtárs: Pozsgás Zsuzsanna

– (...) Ebben az előadásban hol van számodra a legfontosabb pillanat, hol érzed azt, hogy valami olyan történetik, ami sorsdöntő lehet a szereplők életében?

– A legfontosabb rész ilyen szempontból, amikor elmondom, hogy én árultam el az osztályt, mert itt az egész darabnak megváltozik a hangulata, és nagyon elenséges lesz az osztály velem.

– De te akkor nem mondasz igazat.

– Nem, nem igaz, csak felvállalom a barátnőm helyett.²

– Lenka, akit te játszol, miért tartja fontosnak, hogy egy hazugság árán kimentse a barátnőjét?

– Mert neki a barátság sokkal fontosabb, mint ilyen piti dolgok, hogy ellógtak a moziba. És neki ez nagyon sokat jelent, és azt hiszi, hogy ha föl vállalja, akkor neki abból semmi rossz nem származhat, mert még nem ismeri úgy ezt az osztályt, hogy ilyeneket feltételezzon.

– Hogy érzed, mennyire tükrözi ez az előadás a ti csoporton belüli kapcsolataitokat?

– Hát, mi a csoporton belül egyáltalán nem ilyenek vagyunk. Mi nagyon jó barátságban vagyunk, elég jól ismerjük egymást, nagyon sokat vagyunk együtt: fellépések, próbák, azalatt nagyon megismeri az ember a másikat.

– Hogy érzed, mikor tudsz meg többet a társaidról: amikor próbáltok, egy konkrét előadást gyakoroltok, vagy amikor együtt vagytok, beszélgetek, esetleg a próbán játszatok, de „csak úgy”, a magatok kedvére?

– Ebből a háromból mindből nagyon meg lehet ismerni az embereket. Próbán abból, hogy hogy mozog, milyen arca van, milyen a mimikája, ha pedig beszélgetünk, egy csomó mindent elmesélünk magunkról.

– Hogy alakult ki az, hogy ki melyik szerepet viszi el az előadásban?

– Hát, az nálunk úgy szokott lenni, hogy a tanárunk kiosztja a szerepeket, de persze szoktak olyanok lenni, hogy nem tetszik az illetőnek a szerepe és akkor szeretne másikat, de ez ritkán fordul elő.

– Ebben az előadásban volt ilyen?

– Volt. Az egyik lány más szerepet szeretett volna, de annak a szerepnek már volt gazdája, és maradt a saját szerepénél.

– Mit gondolsz, amit Lenka tett, megérte? Mit tud ő magával vinni ebből a történetből?

– Szerintem nem érte meg, mert a barátnője is cserben hagyta, nem állt ki mellette, úgyhogy a barátságunk teljesen vége szakadt. Lenka a végén el is utazott, neki ebből semmi jó nem származik.

– Te az életben tennél ilyet?

– Nem biztos. Nem, én az életben nem vagyok ilyen bá-

tor.

DÖMDÖDÖM SZÍNJÁTSZÓ CSOPORT

Sepúlveda: A sirályfióka esete a macskával.

Rendezte: Szabó Csilla és Szelle Krisztina

Beszélgetőtársak: Péter, Tamás, Rajmund, Attila, Bence, Lilla

– Mondanátok néhány szót az iskolátokról?

GYEREKEK: Hát, nem is tudom, mit mondhatnék: oda hallássérültek járnak, kicsik és nagyok. Két épületből áll: a bentlakó és az iskola.

– Köztetek van olyan, aki bent lakik?

GYEREKEK: Nincs.

– Ti miért jártok színjátszóra?

GYEREKEK: Mert nagyon jó. Meg azért is, mert sokan vannak olyanok, akik a sérültségük miatt nem tudnak elég jól kiejteni hangokat és szavakat, és mi vagyunk azok a gyerekek, akiknek erre van energiájuk, képesek erre.

– Ti valóban gyönyörűen beszéltetek az előadásban. Szerintem egy csomó ember volt a nézőtérben, akinek fogalma sem volt róla, hogy nem úgy hallotok, mint mások. Mit gondoltok, hogyan alakult ez: azért tudtok ilyen szépen beszélni, mert jártok a színjátszó körbe, vagy azért jártok oda, mert anélkül is szépen beszéltetek és emiatt járhattok?

GYEREKEK: Mert jobban tudunk beszélni, mint a többiek. Azt mondják rólunk, hogy nekünk nagyon jó a mimikánk. Meg mi vagyunk általában az okosabbak.

– Tehát nektek a tanulmányi eredményetek is jobb?

GYEREKEK: Igen.

– Mi lenne, ha jelentkezne a csoportba egy olyan gyerek, aki nem tud olyan szépen beszélni, mint ti?

GYEREKEK: Akkor vele többet foglalkoznának mint velünk, meg például egyéni órára menne és ott gyakorolnák vele a mondatokat.

– Hogyan zajlik nálatok egy próba?

GYEREKEK: Először megkapjuk a szöveget egy papíron, amit meg kell tanulni. Utána pedig nagyon sokat gyakorolunk, aztán következik a ruhás próba, és az iskolában van a főpróba, aztán pedig már ide jövünk szerepelni.

– Van-e olyan, hogy nem előadásra készültök, hanem csak magatoknak játszatok a színjátszón?

GYEREKEK: Nem, olyan még nem volt, mindig előadásra készülünk.

– Mit szerettek jobban: próbálni, vagy kiállni a nézők elé és szerepelni?

GYEREKEK: Kiállni a nézők elé és szerepelni – az csodálatos élmény, de mind a kettő jó. Amikor nevetnek, vagy akár csak mosolyognak, az nagyon jó érzés belülről.

– Miért jó, mikor nevetnek?

GYEREKEK: Mert onnan tudjuk, hogy tetszik és értik, és a végén hatalmas tapssal jelzik ezt.

– Mennyit találtok ki ti abból, amit csináltok, és mennyit a csoportvezetők? Milyen utasításokat kaptok?

GYEREKEK: Először mondja a tanár néni, hogy mit csináljunk, aztán, ha nem tetszik, akkor mi is beleszólhatunk. Megengedi, hogy tanácsokat adjunk neki.

– Te vagy itt a legfiatalabb, Attila. Hány éves vagy?

² A főszereplő a barátnője helyett vállalja az osztálytársakkal szemben, hogy ő árulta el a közösséget. (L.I.)

ATTILA: Nyolc.

– *Mit szóltatok ti, nagyok, hogy egy nálatok sokkal kisebb gyerek kerül be az előadásba?*

GYEREKEK: Nem hittük el, hogy képes lesz rá.

– *Attila, segítenek neked a többiek, vagy egyedül találsz ki, hogy mit fogsz csinálni?*

ATTILA: Segítenek.

GYEREKEK: Segítünk, persze. Amikor az ölembe ültem az előadásban, ha elfelejti, akkor például megbököm, hogy most ő jön. Segítünk például a mondataiban, hogy mit mondjon. Vagy, ha fel kell állni, arra figyelmeztetjük. Mindenben segítünk.

– *Tudjátok már, mi lesz a következő előadás, amire készültök?*

GYEREKEK: Nem.

LILLA: Én meg pláne, mert már nyolcadikos vagyok, ballagni fogok.

– *És utána már nem lehet visszajárni?*

LILLA: Azt mondják, lehet.

– *És neked lesz kedved, ha az időd megengedi?*

LILLA: Nagyon!

– *Vannak-e mások is a csoportban, akik most nem voltak itt?*

GYEREKEK: Sokan. Amikor A nagyenyedi két fűzfát adtuk elő, akkor voltunk vagy húszan, vagy még többen.

Beszélgetőtársak: a Dömdödöm csoport vezetői, Szabó Csilla és Szelle Krisztina

– *Kérlek, meséljetelek arról, hogy mit tanítotok a hallás-sérült gyerekeknek!*

CSILLA: Felső tagozaton tanítok magyart az iskolában.

KRISZTINA: Én is gyógypedagógus tanár vagyok, alsó tagozaton tanítok az iskolában.

– *Milyen alapon szerveződik egy ilyen színjátszó csoport a nagyothallók iskolájában?*

CSILLA: Ez nálunk nehéz kérdés, mert több szempontot kell figyelembe venni. Ilyen, elsősorban, a gyerekek beszéde –, de rögtön meg is cáfolnám magam, mert a beszédről tudjuk, hogy nagyothallóknál eléggé sérül. Rendes színpadi mérce szerint azt mondanánk, hogy egy rosszul beszélő gyerek ne álljon színpadra... De lehet, hogy annak a rosszul beszélő gyereknek csodálatos a mimikája vagy a gesztusai. Ráadásul más, metakommunikációs eszközök is előtérbe kerülnek.

KRISZTINA: No és akinek kedve van. Már több éve működik ez a színjátszó csoport, elég szép eredményeket értünk el, de már az is elég, ha az iskola gyerekei látták otthon az elkészített előadást. Bizony már év elején szoktak jönni, hogy „Mikor szereplünk? Én is szeretnék jönni!” Lelkesedésből tehát nincs hiány.

– *Hogyan jött össze, hogy ebben az előadásban ilyen szépen beszélő gyerekek voltak? Mit csináltok, ha rosszul beszélők is jelentkeznek?*

KRISZTINA: A mi munkánkat segítik a logopédusok, ez nagyon fontos. Egyébként pedig senkit nem küldünk el a beszédproblémái miatt, hanem megpróbálunk neki valami olyan szerepet találni vagy írni, ami a számára megfelelő. Ez Csilla nagy erénye, hogy nagyon ügyesen, a gyerekek személyiségére képes a szerepeket kitálatni, megírni.

– *Ez egy írott darab, amit eljátszotatok?*

CSILLA: Azt hiszem, hogy egy portugál író meséje ez, aminek az alapötlete nekem nagyon tetszett: egy macska megpróbál megtanítani egy sirályfiókat, hogy hogyan kell repülni. Az összes jellem és helyszín viszont távol állt tőlünk. Ezért én fogtam ezt a mesét, és úgy, ahogy volt, átírtam. Maradt az alapötlet: egy macska megtanít egy sirályfiókat repülni, és hogy az nagyon fáj neki, amikor elmegy a sirályfióka. Minden évben látom, hogy kik vannak, és nekik mire van szükségük. Az előző gondolathoz visszatérve: mi is mondunk az életben nagyon rossz mondatokat, olyan gondolatokat, amik szinte csak szavakból állnak. És az a rosszul beszélő gyerek nagyon boldogan mondja azokat a rossznak tűnő mondatokat, és lehet, hogy közben azok a legfontosabb mondatok, amiket *ő fog elmondani*. Majdnem mindig én írom vagy átírom a meséket, azoknak a kis emberkének, akik eljátszák majd.

– *Szerintetek különbözik az a munka, amit ti folytattok egy olyan csoport munkájától, ahol nem sérült gyerekek vannak?*

KRISZTINA: Igen. Pár évvel ezelőtt készültünk egy színdarabra, és kíváncsiak voltunk egy *szakember* (egy normál, halló csoporttal dolgozó rendező) véleményére, ezért meghívtuk egy próbánkra, hogy jöjjön el, nézze meg, hol tartunk. Tátott szájjal bámult bennünket. Nem mondanám, hogy előjátszunk a gyerekeknek, de a hallásproblémáik miatt egészen más eszközökkel kell őket afelé terelni, hogy megértsék, megélik a szituációt, előhózzák magukból a figurát. Iszonyatos nehéz egy ilyen próba. Elmondjuk, nem biztos, hogy megértik, elmondjuk másodsor, harmadszor, lehet, hogy még mindig nem értik, vagy esetleg épp kezdik érteni. Akkor megpróbáljuk eljátszani: „Aha!” – felcsillan valami a szemükben. Sokkal aprólékosabb, sokkal több időt vesz igénybe egy szituáció megértése, mint egy halló csoport esetében.

CSILLA: Néha viszont sokkal rövidebb idő alatt megértenek egy-egy helyzetet. Időnként úgy érzem, hogy a lelkükkel könnyebben fogják. Ezt a mesét például először csak elmeséltem, és rögtön láttam rajtuk, hogy kész, bennük van, máris tudják, hogy miről szól. Nagyon keveset kérdeztek vissza, és tudtam, hogy olyant választottam megint, ami menni fog. Inkább részleteiben vannak nehézségeink. És persze nálunk nem úgy van, hogy állunk a színpad előtt és kiadjuk az instrukciót, hanem rohanunk fel, újra és újra megmondjuk, mire leértünk, a gyerek már nem ott áll... Fizikailag minket is nagyon igénybe vesz a munka.

– *Hetente hány órát tudtok dolgozni a gyerekekkel?*

KRISZTINA: Változó. Általában szorít az idő. Mint a szakmai beszélgetésen említettük, általában iskolai kötelezettségeink vannak (ünnepi műsorok létrehozása), azoknak próbálunk eleget tenni, akkor hetente három-négy alkalommal is kell próbálni délutánonként.

CSILLA: Nagyon nehéz a délutánokból kiszakítani, mert mindenféle órájuk van, úgyhogy főleg lopott – például magyar – órák keretében dolgozunk, esetleg lopott kiscsoportokban, mikor részpróbát tudunk tartani.

– *Utaltatok az iskolai elvárásokra. Mindig a színjátszó csoporton „csattan az ostor”?*

CSILLA: Igen. És mindig ugyanazokon a gyerekeken. Itt megint a beszédnél tartunk, mert ugye egy ünnepi műsornál különösen döntő, hogy ki tud érthetően be-

szélni.

– *Ha azt tennétek, amit akartok, és nem kellene megfelelnetek az elvárásoknak, milyen pedagógiai célt tűznétek magatok elé? Mi lenne a legfontosabb a gyerekeknek, mivel foglalkoztatok a próbákon?*

CSILLA: Mesék és történetek keretében arra rávezetni őket, hogy ők nem különböznek a többiektől. És ezt nagyon sokféle formában lehet közel vinni hozzájuk. Ugyanis az nem elég, ha elmondjuk százszor, mert az nem hihető a számukra. Ez a mostani történet is arról szól, hogy ti is olyanok vagytok, mint mások, nektek is el kell fogadnotok másokat, és akkor talán benneteket is elfogadnak.

– *Csilla, te elvégeztél egy színjátszó-rendezői tanfolyamot. Azután, hogy elvégezted, változott-e a munkastílusod, az, ahogyan dolgozol a gyerekekkel?*

CSILLA: Biztos, hogy változott. Ám amit itt megtanultam, nem tudom egy az egyben a nagyothalló gyerekek-nél végigvinni. Például próbálkoztam azzal, hogy mikor megismertünk és megbeszéltünk egy történetet, szöveg nélküli némajátékkal próbáljuk meg először. Aztán rájöttem, hogy mi nem tudunk így játszani, mert nekik az életük nagy része így telik, tehát nekik éppen szövegre van szükségük ahhoz, hogy kifejezzék a gondolataikat. Éppen azt várják, hogy mit kell mondani.

KRISZTINA: Ez valóban nagyon érdekes, mert az ember azt gondolná, hogy ez nekik sokkal könnyebben megy, éppen ők azok, akik elsősorban a mimikával és a gesztussal dolgoznak, ami részben igaz is...

CSILLA: Igen, de ha hiányzik belőle a szöveg, akkor nekik hiába a mimika meg a gesztus, mert a szöveget várják. És kimarad az a fázis is, hogy hagyjuk őket saját szavaikkal játszani.

– *Meg talán tudják is, hogy mindig azt várják tőlük, hogy a beszéd terén fejlődjenek.*

KRISZTINA: Igen, az egész iskolai életük erről szól.

– *Volt-e olyan eszköz a gyakorlatodban, amit a rendezői tanfolyam hatására hagytál el?*

CSILLA: Igen, ma már nem olvastatom el velük a történetet. Én elmesélem nekik, de nem hagyom őket olvasni. A próbák során csak az én kezemben van szöveggönyv. Ha beszédbeli segítségre van szükségük, akkor én kísérem őket. Egy-egy mondatot, később kicsit többet mondok. Ha példány van a kezükben, akkor az őket rendkívül gátolja, arra figyelnek, nem arra, hogy mit csináljanak. Ráadásul ez náluk úgy működik, hogy ha egyszer valamit rossz hangsúllyal olvasnak fel, akkor az már úgy marad, nagyon nehéz megváltoztatni.

AGRESSZÍV KISMALAC

Laboulaye: A pofon

Rendezte: Oláh Enikő

Beszélgetőtárs: Szeidl Áron

– *A színjátszó csoport, ahová jársz, milyen nevet visel?*

– *Agresszív kismalac*

– *Ki találta ki ezt a nevet?*

– *A rendezőnek a lánya.*

– *Mit gondolsz, miért pont ezt a nevet találta ki?*

– *Talán mert ez utalhat a darab jellegére – egy pofonról volt szó az előadásban.*

– *Szeretném, ha egy picit mesélnél arról, hogyan zajlik*

nálatok egy próba.

– *Hát, a rendező mondja, hogy részenként próbáljuk a darabot, vagy egyben az egészet.*

– *Mindig csak előadásra készültök? Olyan nem szokott lenni, hogy egyszerűen csak játszatok, csak úgy, magatoknak, azért, hogy jól éreztétek magatokat?*

– *Nem, ilyen nem szokott lenni.*

– *Van-e olyan, hogy a próba előtt valahogyan felkészültök arra, hogy majd jól menjen a próba? Mint ahogyan a sportolók bemelegítenek az edzés vagy a meccs elején, a színjátszók is gyakorlatozhatnak azért, hogy jobban menjen a játék.*

– *Nem, ilyen „edzés” nincs.*

– *Aha. Tehát bementek, és rögtön nekiálltok a darabbal foglalkozni?*

– *Igen.*

– *Amikor megtudtátok, hogy ezzel a darabbal fogtok foglalkozni, mindenki egyformán lelkesedett? Mit szóltatok hozzá?*

– *Mindenki, aki akart ebben szerepelni, az rögtön jelentkezett, és közben volt olyan néha, hogy valaki nem tudott eljönni, ezért őt elbocsátottuk és mást kellett keresni. Olyan is volt, hogy a végén kellett szerezeni egy nyolcadikos szereplőt, mert magunk korabelit nem találtunk már egy gyerek helyére.*

– *Miért bocsátotok el valakit? Mert úgy érzitek, hogy link, vagy úgy gondoljátok, hogy azért nem jön, mert már nincs hozzá kedve, vagy azért mert nem ért rá egy-két alkalommal?*

– *Olyan is volt, hogy azért, mert nem ért rá az előadásra, mert volt valamilyen programja, meg olyan is volt, hogy azért bocsátottunk el valakit, mert bohóckodott és egyáltalán nem vette komolyan az egészet.*

– *Te mit szeretsz ebben a legjobban? Mi az, amiért ide jársz?*

– *Én nagyon szeretem a színjátszást, és rögtön szoktam jelentkezni a főszerepre.*

– *Ez így megy, hogy aki jelentkezik rá, az játszhatja? Aki kapja, marja?*

– *Hát, ez úgy volt, hogy bejött az osztálytársam anyukája, a rendező, és mondta, hogy a darabnak az a címe, hogy A pofon. Kérdezte, hogy ki vállalkozik erre. És akkor ott rögtön jelentkezünk páran az osztályból, és meg is mondtuk, hogy ki mi szeretne lenni. Aztán, ha valamilyen szerepre többen jelentkeztek, akkor azt eldöntöttük.*

– *Hogyan?*

– *Sorshúzással.*

– *Értem. Tehát nem is próbáltátok meggyőzni egymást, például, hogy „szerintem az Áron tehetségesebb, ezért ő legyen a király”, hanem kihúztátok?*

– *Igen, illetve kő-papír-ollóval döntöttük el.*

– *A te szereped kapcsán volt ilyen játék vagy egyedül jelentkezé a király szerepére?*

– *Én először a meghalt király szerepére jelentkeztem, de az a fiú lett, akit később kirúgtak bohóckodásért, és lett a helyébe egy másik, én pedig lettem a főszereplő. De úgy jelentkeztem erre a darabra, hogy fogalmam sem volt, hogy egyáltalán milyen ez a szerep vagy a darab.*

– *Játszottál már más darabban is?*

– *Igen, a Lúdas Matyiban, és más egyébben is.*

CSIMPILIMPI CSOPORT

Lázár Ervin: A fájós fogú oroszlán

Rendező: Sztrida Elvira

Beszélgetőtárs: Lehoczky Jakab

– *Amikor megláttam, hogy van egy fiú a színpadon a sok lány között, nagyon megörültem. De hol vannak a többiek?*

– Nem tudom. Bátortalanok vagy nincs kedvük... Én nagyon szeretem ezt csinálni, meg nagyon szeretem a felkészítő tanárt.

– *Mit csinálnak egyébként a fiúk?*

– Focira, meg ilyesmikre járnak, inkább a sport felé ka-
csingatnak, meg számítógépeznek.

– *Te nem foglalkozol ilyesmikkel?*

– De igen, csak ez is nagyon tetszik, ezért inkább ezzel.

– *Sportolsz valamit?*

– Gyógytestnevelésre és úszásra járok, másra külön nem.

– *Számítógépen szoktál játszani?*

– Szoktam, de elég gyakran kiszorul a programjaim kö-
zül.

– *Nem marad rá időd?*

– De van, csak nem olyan sűrűn. Néha én is beülök in-
ternetezni, mert van külön Internet-klub, meg már a
könyvtárban is lehet csinálni.

– *Mennyi időt fordítasz a színjátszó szakkörre?*

– Szerdán szokott lenni 3-tól fél 5-ig, de mivel most
többet kellett gyakorolni, kedden és csütörtökön is volt.

– *Sosem próbáltál még a fiú barátaid közül rábeszélni
valakit, hogy csatlakozzon?*

– Az én osztályomban a fiúk nagyon makacsak és befo-
lyásolhatók, és vannak olyanok, akik másfelé viszik el
őket, és még nem próbálkoztam.

– *Volt-e már olyan, hogy úgy érezted, hogy valamiből
kimaradsz vagy hátrányba kerülsz a többi fiúval szem-
ben amiatt, hogy ezt választod?*

– Eddig az Internetet például nem nagyon ismertem,
mert inkább csak az iskolában foglalkoztam a számító-
gépezéssel, de most, hogy maradt egy kis időm, most

már jobban megismertem. Az kicsit rossz volt, hogy oda
nem tudtam menni. Egyébként még csak ebben az év-
ben kezdtem a színjátszást.

– *Sok fiú barátod van?*

– Viszonylag.

– *Miből van több? Fiúból vagy lányból?*

– Az a baj, hogy nem nagyon tudom, hogy mit beszél-
nek a hátam mögött, ezért nem nagyon tudom nyilván-
tartani, hogy ki a barátom.

– *De gyanakszol, hogy beszélnek rólad?*

– Csak annyira, amennyire mindenkiről szoktak a háta
mögött.

– *Elmennék megnézni az előadásaitokat?*

– Iskolai fellépések is szoktak lenni, azt látják, de más-
hová nem nagyon jönnek el. Ez a társaság nem nagyon
kíváncsi ránk.

– *Amikor megnézik az iskolai fellépést, megbeszélitek
velük utána, hogy mit is láttak?*

– Általában megkérdezzük a véleményüket, hogy mit
gondolnak?

– *És mit szoktak gondolni?*

– Hát, annyit, hogy érdekes, de pontosabban nem na-
gyon mondják el.

– *Olyan még nem volt, hogy valaki határozottan kicikiz-
te, amit csináltok?*

– A színjátszásban még nem, de én például népi táncra
is járok és az már teljesen „el van vetve”.

– *Táncolni sem járnak a fiúk?*

– A mi osztályunkból nem, de a másik osztályból mond-
juk öten-hatan.

– *Te miért választottad ezeket az elfoglaltságokat?*

– A színjátszást azért, mert a társaság nagyon jó, azon-
kívül Éva néni, aki tanít minket, „az iskola anyukája”
nálunk. Amikor például képességfejlesztő játékokkal
foglalkozunk, mindig meg tudunk nyílni Éva néninek.
Annyira, amennyire én az iskolában rajta kívül még
senkinek nem tudtam megnyílni!

A gyermekszínházok országos találkozója – az adatok tükrében

A 2004. évi Weöres Sándor Országos Gyermekszínház Találkozó 44 fesztiválnapot jelentett. 355 csoport mutatkozott meg a megyei fesztiválokon, és ez 6717 játékos gyereket jelent. Harminc szervező szervezte a megyei bemutatókat, nyolc a regionális találkozókat.

Megyei bemutatók:

Székesfehérvár – 22 csoport

Zsűri: Dr. Bácskai Mihály, Perjés Gáborné, Magony Imre

Kecskemét – 22 csoport

Zsűri: Sándor L. István, Honti György, Józsa Katalin

Eger – 7 csoport

Zsűri: Kis Tibor, Balogh András

Szolnok – Fegyvernek: 8 csoport

Zsűri: Szakall Judit, Tóth Erzsébet, Achs Károly

Békéscsaba – 11 csoport

Zsűri: Kis Tibor, Lenkefi Zoltán, Tóth Balázs, Kovács Edit